

Tema 3. O Renacemento en Italia. Escultura.

Introdución

A escultura renacentista en Italia marcou unha transformación radical na arte tridimensional, ao recuperar os ideais clásicos e incorporar novas técnicas e conceptos baseados no humanismo. A continuación, explícanse as súas características principais, a súa evolución desde o Quattrocento até o Manierismo e as obras máis destacadas de escultores como Ghiberti, Donatello, Miguel Anxo e Cellini.

Características da escultura renacentista italiana

1. Realismo e estudo anatómico:

- Representación detallada do corpo humano, baseada en estudos anatómicos.
- Figuras que mostran movemento natural e emocións sutís.

2. Independencia da arquitectura:

- A escultura xa non está subordinada aos edificios, como ocorría na Idade Media.
- Obras autónomas, tanto en relevo como en vulto redondo.

3. Recuperación dos ideais clásicos grecorromanos:

- Uso do *contraposto*, inspirado na escultura grega clásica.
- Proporções harmónicas baseadas no canon clásico.

4. Perspectiva e profundidade:

- Aplicación das leis da perspectiva para crear sensación de profundidade nos relevos.
- Exemplos disto vense nas portas do Baptisterio de Florencia de Ghiberti.

5. Materiais e técnicas:

- Uso predominante do mármore e do bronce.
- Innovacións como a fundición a cera perdida para esculturas en bronce.

6. Desenvolvemento de temas tanto relixiosos coma profanos.

A escultura no período renacentista destaca por presentar novas técnicas e enfoques, aprofundando no estudo anatómico, no uso da perspectiva e profundidade e na busca da expresividade. Tamén experimentaron con materiais (bronce, madeira e terracota). Por último, incidiron en innovacións estilísticas (como o contraposto ou a liña serpentinata no manierismo).

Principais innovacións técnicas

As principais innovacións técnicas na escultura renacentista italiana foron:

1. Perfeccionamento de técnicas tradicionais:

1. Talla en mármore:

1. Recuperación da precisión e detalle da época clásica
2. Uso do trépano manual para eliminar pedra a certa profundidade.
3. Desenvolvemento de dúas técnicas principais: Talla directa (utilizada por Miguel Anxo) ou o pasado de puntos dun modelo en xeso (empregada por Giambologna).

2. Fundición en bronce:

1. Recuperación da técnica da cera perdida.
2. Permitiu crear esculturas máis dinámicas e detalladas.

2. Novas técnicas e enfoques:

1. Estudo anatómico, cunha análise detallada da anatomía humana e unha representación precisa de músculos, ósos e posturas.

3. Perspectiva e profundidade:

- Aplicación das leis da perspectiva nos relevos.
- Creación de composicións con maior sensación de profundidade.

4. Experimentación con materiais:

1. Uso de diversos materiais como mármore, bronce, madeira e terracota.
2. Exploración das propiedades únicas de cada material para mellorar a expresividade.

Evolución da escultura renacentista

Quattrocento (século XV)

O Quattrocento é a etapa inicial do Renacemento, caracterizada pola recuperación dos ideais clásicos e a experimentación técnica. Ten á vila de Florencia coma o centro artístico principal. Neste período destacan:

Lorenzo Ghiberti (1378-1455)

- Obra destacada: *Portas do Paraíso* (Baptisterio de Florencia).
- **Innovación:** Uso da perspectiva nos relevos (lograda por medio do degradado e a perspectiva lineal).
- Estilo: Transición do gótico ao renacemento pleno.
- Temas: escenas bíblicas cunha composición equilibrada.

Donatello (1386-1466)

- Obras destacadas: *David*, *San Xurxo* e *Gattamelata*.
- **Innovacións:**
 - Primeira escultura de nu masculino desde a antigüidade (David).

- Recuperación da estatua ecuestre (Gattamelata).
- **Características:** Dominio da anatomía. Realismo expresivo, uso do *contrapposto* e representación psicolóxica das figuras.

Cinquecento (século XVI)

O Cinquecento representa a madurez da escultura renacentista, con obras monumentais que combinan perfección técnica e forza expresiva. Roma é o novo centro artístico.

Miguel Anxo Buonarroti (1475-1564)

- Obras destacadas: *David* (1501-1504), *A Piedade* (1498-1499) e *Moisés* (1513-1515), Tumbas dos Médici (1520-1534).
- **Innovacións:**
 - Expresividade dramática (*terribilità*).
 - Tensión muscular e posturas complexas.
- **Características:**
 - Figuras monumentais cunha anatomía perfecta;
 - Forza emocional e psicolóxica; introdución da "terribilità", un dramatismo intenso nas súas obras.
 - Evolucionou desde o clasicismo até o manierismo.

Manierismo (segunda metade do século XVI)

O Manierismo supón unha ruptura co equilibrio clásico, introducindo composicións máis complexas e dinámicas.

Benvenuto Cellini (1500-1571)

- Obra destacada: *Perseo coa cabeza de Medusa* (1545-1554).
- Características: Composicións complexas e dinámicas, uso da liña serpentinata e dramatismo nas posturas das figuras.

No Manierismo, as esculturas adquiren un carácter máis teatral, con figuras alongadas e composicións helicoidais que buscan captar o espectador desde múltiples ángulos.

Conclusión

A escultura renacentista italiana evolucionou desde o realismo harmónico do Quattrocento até o dramatismo expresivo do Manierismo. Artistas como Ghiberti, Donatello, Miguel Anxo e Cellini marcaron fitos na historia da arte coa súa capacidade para combinar técnica, innovación e profundidade emocional nas súas obras.